

Metodika nastave istorije sa školskim radom (vježbe)

*Filozofski fakultet – Nikšić
Studijski program: Istorija
Godina studija: Specijalistička (IV godina)*

NASTAVNI ČAS ISTORIJE

Sait Š. ŠABOTIĆ

I NASTAVNI ČAS ISTORIJE

POJAM NASTAVNOG ČASA

- **Nastavni čas** je sistematski oblik organizacije rada stalnog sastava nastavnika i učenika u određenom dijelu vremena radi rješavanja zadataka nastave, vaspitanja i razvoja učenika
- Nastavni čas odražava cjelokupni nastavni proces i zbog toga mora biti u organskom jedinstvu sa drugim oblicima organizacije obrazovno-vaspitnog rada (domaći zadaci, seminari, slobodne aktivnosti, ekskurzije, dodatna nastava, dopunska nastava)

ZAŠTO JE VAŽAN NASTAVNI ČAS

- Na nastavnom času učenici usvajaju znanja, umijeća i navike u obimu koji propisuje Nastavni plan i program
- Na času istorije učenici se vaspitavaju na osnovu konkretnih sadržaja!
- Nastavni čas omogućava objedinjavanje svih oblika i aktivnosti obrazovno-vaspitnog rada:
  - usvajanje novih znanja
  - Usavršavanje i korigovanje stečenih znanja
  - Vrednovanje i ocjenjivanje

Nastavni čas mora biti zaokružena cjelina!

- Čas mora biti zaokružena cjelina i po karakteru rada i korišćenju nastavnih sredstava
- Čas mora biti i zaokružena smisaona cjelina; Ta se cjelovitost ogleda u postojanju vodeće smisaone niti koja se otkriva na istorijskom gradivu, čime se postiže unutrašnje jedinstvo časa!

USLOVI, ZAHTJEVI I PRAVILA ZA ORGANIZACIJU ČASA

- ⊙ Da bi čas istorije bio uspješan, potrebno je da budu ispunjeni
  - 1. Socijalno-pedagoški uslovi
  - 2. Psihološko-didaktički uslovi
- ⊙ Najvažniji socijalno-pedagoški uslovi su:
  - Kvalifikovan i radan nastavnik
  - Čvrst i složen učenički kolektiv motivisan za rad
  - Postojanje savremenih nastavnih sredstava
  - Postojanje dobrih odnosa između nastavnika i učenika

NAJVAŽNIJI PSIHOLOŠKO-DIDAKTIČKI USLOVI

- Najvažniji psihološko-didaktički uslovi za uspješan čas istorije su:
  - Postojanje stepena obučenosti učenika koji odgovara uzrastu i zahtjevima koji se pretpostavljaju za određeni razred
  - Postojanje motivisanosti za kolektivni i individualni rad sa nastavnikom u koga imaju povjerenje kao stručnjaka, pedagoga i čovjeka
  - Poštovanje didaktičkih principa i pravila organizacije obrazovno-vaspitnog rada

SPECIJALNA PRAVILA ORGANIZACIJE ČASA

- ◎ Pored uvažavanja didaktičkih principa, svaki nastavnik, ukoliko želi da mu nastavni čas bude uspješan, mora se pridržavati i sljedećih specijalnih pravila organizacije časa:
  - 1. Uvijek odrediti didaktički cilj časa (obrazovni; razvojni; vaspitni)
  - 2. Shodno psihofizičkim mogućnostima učenika uvijek pripremiti sadržaj časa
  - 3. Uvijek izvršiti izbor nastavnih metoda i oblika rada
  - 4. Uvijek odrediti strukturu časa koja odgovara cilju, zadacima, sadržaju, metodama...
  - 5. Uvijek sve didaktičke zadatke riješiti na tom času i ne prenositi na naredni čas

II TIPOVI ČASA ISTORIJE

KRITERIJUMI KLASIFIKACIJE

- U didaktičkoj i metodičkoj literaturi postoje različite klasifikacije tipova časova istorije
- Tip časa istorije zavisi od
  - Sadržaja gradiva,
  - Metode rada
  - Uzrasta učenika
  - Suštine cijelog nastavnog procesa
  - Podjele velike teme čija obrada zahtijeva čitav niz časova
  - Pretežnosti pojedinih didaktičkih elemenata na času

ZA KLASIFIKACIJU ČASOVA PO TIPU BITNO JE:

- Istaći da u stvari nema čistog tipa časa i da nazivi tipova samo uslovno, odnosno približno osgovaraju praksi
- Organizacija i tip časa zavise od tipa - vrste teme
- U savremenosti sve veći broj časova organizuje se i izvodi van učionice što podrazumijeva i drugačiju organizaciju, ali i klasifikaciju
- Tipove časova ne treba shvatiti kao obaveznu normu ili recept

TIPOVI ČASOVA U NASTAVI ISTORIJE

- Ako pođemo od pravila da tip časa određuje ono što dominira u njegovom glavnom dijelu onda možemo razlikovati sljedeće tipove časova:
  - Pripremni ili uvodni čas
  - Čas izučavanja novog gradiva
  - Čas ponavljanja
  - Čas analize
  - Kontrolni čas
  - Završni čas
  - Kombinovani čas

PRIPREMNI ILI UVODNI ČAS

- Uvodni časovi se drže na početku nastavne godine i na njima se učenici upoznaju sa prirodom predmeta, literaturom, pravilima rada
- Pripremni ili uvodni čas predstavlja prvi čas kojim učenike uvodimo u izučavanje određene teme, što traje i nekoliko časova
- Na ovim časovima daje se analiza uzroka odnosno posljedica značajnih istorijskih događaja koji su predmet obrade određene teme

ČAS USVAJANJA NOVOG ZNANJA

- Najčešći čas u nastavi istorije
- Na njemu se poslije uvodnog pripremanja dolazi do glavnog dijela časa - usvajanja novih znanja, da bi se, u završnom dijelu časa, ona obnovila u osnovnim segmentima

ČAS PONAVLJANJA

- Na časovima ponavljanja danas se redovno primjenjuje imanentno ponavljanje
- Kada se usvajaju nova znanja nove nastavne cjeline, onda se nastavnik oslanja na poznato gradivo koje navode učenici ili nastavnik, pa se na to nadovezuje novo znanje
- U staro gradivo se unose izvjesne promjene, te se ono aktuelizuje, bolje pamti, usvaja i primjenjuje

ČAS ANALIZE

- Najčešće je posvećen raščlanjivanju znanja stečenog posjetom muzeja, izložbe, historijskog spomenika
- Na izletu ili ekskurziji vrši se posmatranje, konstatuje se i zapisuje šta se zapazilo i narednog časa se to analizira, sređuje i obrađuje
- Analiza pisanih dokumenata u toku cijelog časa je težak zadatak, ali se ponekad može ostvariti i u osnovnoj i u srednjoj školi

KONTROLNI ČAS

- Organizuje se sa ciljem procjene kvaliteta nastavnog procesa i stepena usvojenosti bitnih činjenica, sistema pojmova i zaključaka ili programa u cjelini
- Na kontrolnim časovima organizuje se i provjera opštih uspjeha u formiranju umijeća, navika i stepena njihove stvaralačke usvojenosti
- Ovakvi posebni časovi su opravdani samo onda kada se radi o provjeri znanja putem kontrolnih zadataka i testova

ZAVRŠNI ČAS

- Predstavlja poslednji čas koji se odnosi na određenu temu. Na njemu nastavnik zaokružuje svoju priču objedinjavajući uzroke i posljedice određenih dešavanja
- Ovaj tip časa je poželjan, ali se u praksi danas rijetko pojavljuje
- Razlozi za takvo postupanje su različiti

KOMBINOVANI ČAS ISTORIJE

- ◉ Kombinovani čas je sinteza časa usvajanja novog znanja, časa usavršavanja znanja, umijeća i navika.
- ◉ U nastavi istorije je poželjan kao čas kojim zaokružujemo veću nastavnu temu

III

STRUKTURA NASTAVNOG ČASA

STRUKTURA „KLASIČNOG“ ČASA

- ◉ Opšte je prihvaćeno tumačenje da klasični časovi imaju tri osnovne cjeline:
  - Uvodni dio
  - Centralni (Glavni) dio
  - Završni dio

UVODNI DIO ČASA

- U uvodnom dijelu časa učenici se uvode u temu časa aktuelizacijom prethodnih učeničkih znanja i to na način da ta znanja čine organsku cjelinu
- To se čini u vidu razgovora i kraćeg ili dužeg izlaganja pojedinih učenika
- Cilj ovog dijela časa je da se učenici zainteresuju za ono što će se na času raditi
- U smislu vremenske artikulacije ovaj dio časa traje od 5 - 7 minuta

GLAVNI DIO ČASA

- U glavnom dijelu časa nastavnik saopštava najvažnije činjenice - obrađuje novo gradivo, primjenjujući različite metodičke postupke
- To se čini u vidu iznošenja činjenica logičkim i hronološkim redom i uz upotrebu adekvatnih nastavnih sredstava
- Cilj ovog dijela časa je usvajanje i proširivanje već postojećih znanja učenika
- U smislu vremenske artikulacije ovaj dio časa traje od 25 - 30 minuta

ZAVRŠNI DIO ČASA

- U završnom dijelu časa nastavnik provjerava kako su učenici razumjeli i u kojoj mjeri su usvojili nova znanja
- To se čini u vidu razgovora, mini kvizova, petominutnih testova i sl. Postupaka
- Cilj ovog dijela časa je i otvaranje novih pitanja i postavljanja tzv „problemskih zadataka”
- U ovom dijelu časa može se zadati i domaći zadatak
- U smislu vremenske artikulacije ovaj dio časa traje od 5 - 10 minuta

**HVALA NA PAŽNJI I
RAZUMIJEVANJU!**

sabos@t-com.me